

ბავშვის განვითარებასა და კეთილდღეობასთან ეფექტური კომუნიკაციის კავშირი

ნინო გაგუნაშვილი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, დოქტორანტი

gagunashvili@yahoo.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0007-5591-9275>

DOI: 10.52340/splogos.2025.03.05

აბსტრაქტი

სტატიაში გაანალიზებულია კომუნიკაციის, როგორც ბავშვის სამომავლო კეთილდღეობისთვის მნიშვნელოვანი ფაქტორის, მნიშვნელობა განვითარების პროცესში. მრავალი მკვლევარი და მეცნიერი ხაზს უსვამს ემოციური კეთილდღეობის ფუნდამენტურ მნიშვნელობას ბავშვის განვითარებაში. ემოციური კეთილდღეობა მოიცავს უამრავ შესაძლებლობას, მათ შორის ემოციების გაგებისა და რეგულირების, პოზიტიური და მნიშვნელოვანი ურთიერთობების დამყარების და სირთულეებთან ეფექტურად გამკლავების უნარს. შესაბამისად, აუცილებელია ემოციური კეთილდღეობის გადამწყვეტი როლისა და მისი გავლენის გააზრება ბავშვის განვითარების სხვადასხვა ასპექტებზე, მათ შორის კოგნიტურ, სოციალურ და აკადემიურ განვითარებაზე.

კომუნიკაცია არის ადამიანის ძირითადი მოთხოვნილება და სოციალური ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი. საზოგადოებრივმა ჯგუფებმა (მშობლებმა, საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა), რომლებიც ზრუნავენ ბავშვებზე, განვითარების ეტაპის შესაბამისად, ხელი უნდა შეუწყონ მათ განვითარებას, კომუნიკაციის გზით. ბავშვებთან ეფექტური კომუნიკაციის ერთ-ერთი ყველაზე მარტივი და ეფექტური გზა მათი განვითარების მახასიათებლების ცოდნაა. კომუნიკაცია, საკუთარი თავისა და გარემოს შეცნობის გზაა. ამ პერსპექტივიდან, სტატიაში განხილულია კომუნიკაციის ძირითადი მახასიათებლები და ეფექტური კომუნიკაციის გავლენა ბავშვის კეთილდღეობაზე. იგი მიზნად ისახავს, სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების, როგორც ბავშვის ფსიქო-სოციალური განვითარების პროცესში მონაწილე მნიშვნელოვანი რგოლის როლის ხაზგასმას.

სტატია მოიცავს სამეცნიერო ლიტერატურის ანალიზსა და ემპირიული კვლევის შედეგებს, რომელიც ჩატარდა თბილისის სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებში, რაოდენობრივი კვლევის მეთოდით მცირეწლოვანთა მშობელთან (სულ 512 რესპოდენტი).

საკვანძო სიტყვები: სკოლამდელი აღზრდა, სკოლამდელი ასაკის ბავშვები, კომუნიკაცია, განვითარება, კეთილდღეობა

The Connection between Effective Communication and Child Development and Well-being**Nino Gagunashvili,**

Doctoral Student

Georgian Technical University

gagunashvilin@yahoo.comORCID iD: <https://orcid.org/0009-0007-5591-9275>**Abstract**

The article analyzes the importance of communication as an important factor in the future well-being of a child in the development process. Many researchers and scientists emphasize the fundamental importance of emotional well-being in child development. Emotional well-being includes a number of abilities, including the ability to understand and regulate emotions, establish positive and meaningful relationships, and cope effectively with adversity. Therefore, it is necessary to understand the crucial role of emotional well-being and its impact on various aspects of child development, including cognitive, social, and academic development. The article discusses the importance of communication for a child's emotional well-being and, consequently, for a positive course of development. Communication is a basic human need and an integral part of social life. It is a process that continues as long as a person exists. In this context, the environment (parents, educational institutions) that care for children should promote their development by communicating with children in accordance with the stage of development. One of the easiest and most effective ways to communicate effectively with children is to know their developmental characteristics. Individuals need communication to learn about themselves and their environment. From this perspective, the article discusses the main characteristics of communication and the importance of effective communication for the well-being of the child. It aims to highlight the participation of the child as an individual in the communication process and preschool institutions as an important link in this process. The paper includes a review of various scientific literature and the results of an empirical study conducted in Tbilisi preschool institutions using a quantitative research method and involving 512 parents of young children.

Keywords: Preschool education, preschool children, communication, development, well-being

ჩვენ მიერ ჩატარებული კვლევის მიზანს წარმოადგენდა სკოლამდელ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში მშობლების, მასწავლებლებისა და მოსწავლეების კომუნიკაციისთვის მნიშვნელოვანი პიროვნული და სოციალურ-ფსიქოლოგიური ფაქტორების გამოკვეთა, მათი როლის ხაზგასმა, როგორც ეფექტური საგანმანათლებლო პროცესის უზრუნველყოფის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წინაპირობისა.

კვლევის სამეცნიერო სიახლე. დღემდე არ არსებობს კვლევა და მეცნიერული ნაშრომი, სადაც სრულყოფილად შესწავლილი და წარმოჩენილი იქნებოდა კომუნიკაციის მნიშვნელობა, მისი როლი და გავლენა ბავშვების სკოლამდელი განათლების საფეხურზე, გარემოში ინტეგრაციისა და სოციალიზაციის ფაქტორებთან დაკავშირებით.

მასალა და მეთოდები. სტატია მოიცავს თვისებრივი და რაოდენობრივი კვლევის შედეგებს, რომელიც ჩატარდა საბავშვო ბაღის აღსაზრდელთა მშობლებსა და პედაგოგებთან. კვლევისას გამოიკითხა საჯარო საბავშვო ბაღის აღსაზრდელის 512 მშობელი/მეურვე. პედაგოგების გამოკითხვის მიზნით, სამიზნე ობიექტებს წარმოადგენდა თბილისის ცენტრალურ რაიონებსა და პერიფერიებში არსებული საჯარო საბავშვო ბაღები და სკოლები. ფოკუსგუფები ჩატარდა 5 საბავშვო ბაღში, მათ შორის, 2 ცენტრალურ რაიონში და 3 პერიფერიებში და 5 საჯარო სკოლაში, იგივე განაწილებით (2 ცენტრალური რაიონი და 3 პერიფერია).

კვლევის შედეგები. საჯარო საბავშვო ბაღების აღმზრდელთა/პედაგოგთა აზრით, სკოლამდელი ასაკი მნიშვნელოვანი ეტაპია ბავშვის მიზანმიმართული ქცევის, შემეცნებითი აქტივობისა და სოციალური ორიენტაციის განვითარებისთვის. ამ პერიოდში მიმდინარე ცვლილებები განსაზღვრავს ბავშვის მზადყოფნას სკოლისთვის, საგანმანათლებლო შესაძლებლობებს და წარმატებას განათლებაში.

პედაგოგთა პასუხებიდან გამომდინარე, ცხადია, რომ მოზარდის ღირებულებითი ორიენტაციები ყალიბდება ადრეულ ასაკში უფროსებთან კომუნიკაციის, ბავშვის ქცევის ნორმებისა და წესების შესწავლის პროცესში. აგრეთვე მნიშვნელოვანია, რომ გროვდება სოციალურ გარემოსთან პირდაპირი კომუნიკაციის პრაქტიკული გამოცდილება. მაგალითად, „სოციალური ფასეულობების გარდაქმნა იმ ფასეულობებად, რომლებიც თავად ბავშვისთვის მნიშვნელოვანია, უფრო მეტად ხდება სკოლამდელ ასაკში ემოციური ნაწილის ტრანსფორმაციით, რომელიც ვლინდება ქცევის წესებთან ასოცირებისას და ადამიანებს შორის კომუნიკაციის პროცესში. შედეგად, სკოლამდელ ასაკში ყალიბდება პირდაპირი ემოციური დამოკიდებულების გადასვლა მორალურ კრიტერიუმებსა და ურთიერთობებზე.“

ბავშვის განვითარებასთან დაკავშირებით, მშობლებისთვის ინფორმაციის გაზიარების ინტენსივობა მასწავლებლების ნახევარზე მეტისთვის რეგულარულია. ისინი „ხშირად“ აწვდიან მშობლებს ბავშვის განვითარებაზე ინფორმაციას, მათ აღნიშნეს, რომ „განვითარებასთან დაკავშირებული სიახლეები ყოველდღიურად არ იკვეთება, თუმცა, როცა ბავშვის ქცევაში ახალი ფორმები ვლინდება, აუცილებლად ვუზიარებთ მშობლებს“. რამდენიმე მასწავლებელმა აღნიშნა, რომ აქტიური მშობლებისთვის ყოველდღიურად „ამზადებენ“ ინფორმაციას. თუმცა, ამ დაკვირვების ინიციატორები უფრო მეტად მშობლები არიან ინტენსიური კითხვებითა და მაღალი ინტერესით, სხვა მხრივ, მასწავლებელთა მოტივაცია, ყოველდღიურ რეჟიმში აწარმოოს ბავშვების ქცევაზე დაკვირვება, საბავშვო ბაღებში, მოსწავლეთა მრავალრიცხოვნობიდან გამომდინარე, დაბალია.

პედაგოგებს დიდი ძალისხმევა სჭირდებათ იმისათვის, რომ თითოეული ბავშვი მაქსიმალურად აღმოჩნდეს პროცესში ჩართული: „ზოგიერთი პედაგოგი კარგად ახერხებს ჯგუფის მართვას: თვალყურს ადევნებს, რომ ბავშვები დიდი ხნის განმავლობაში ერთსა და იმავე ადგილზე არ ისხდნენ, რომ პერიოდულად გაკვეთილზე სამუშაოდ სხვადასხვა ბავშვები წყვილებოდნენ, რომ წყვილში პასიურ ადამიანთან ერთად აუცილებლად იყოს აქტიური, რომ მათ მუდმივად იკონტაქტონ ერთმანეთში და ა.შ. სხვებს ეს ნაკლებად გამოსდით და ზოგჯერ ბავშვი საერთოდ ეთიშება გაკვეთილს. ამ დროს მასწავლებელს გაცილებით მეტი ეკისრება, ვიდრე თვალყურის დევნება“.

მშობლებთან თანმიმდევრული და ეფექტიანი კომუნიკაციის შენარჩუნება გარკვეულ სირთულეებს უკავშირდება. არსებით დაბრკოლებებს შორის, რომელსაც მშობლებთან ურთიერთობისას აწყდებიან გამოვლინდა, რომ მასწავლებლების უმეტესი ნაწილისთვის რთულია მშობლებთან თანმიმდევრული და ეფექტური ურთიერთობის შენარჩუნება, რადგან საბავშვო ბაღს მოსწავლეთა მშობლების უმრავლესობა მათთვის დროითი რესურსების შევსების საშუალებად მიიჩნევს და თვლის, რომ ბავშვი აღზრდის ძირითად პროცესს ოჯახში გადის – საბავშვო ბაღის ფუნქცია კი მათი კვება, ჯანმრთელობაზე ზრუნვა და შემცენებითი აქტივობაა.

რაოდენობრივი კვლევისას, მშობლებმა შეაფასეს თითოეული ფაქტორის განვითარების მიმართ კმაყოფილების ხარისხი 5 ქულიან ლიკერტის სკალაზე. შედეგებიდან ჩანს, რომ კონფლიქტების მართვა/დაძლევის გარდა, ხარისხობრივი შეფასება, არცერთი ფაქტორით არ აჭარბებს 4 ქულას. ანალიზი აჩვენებს, რომ მშობლების დამოკიდებულება საბავშვო ბაღებში ბავშვების პიროვნული და სოციალური განვითარების დონის მიმართ, ზოგადად, საშუალოა.

ცხრილი 1. პიროვნული და სოციალური უნარების განვითარების მიმართ მშობლების განწყობა				
	Mean	N	Std. Deviation	Variance
მეტყველების განვითარება	3.38	512	.487	.637
სწავლის უნარის გაუმჯობესება	3.47	512	.501	.551
თვითშეფასების განვითარება	3.17	512	.503	.553
კონფლიქტების მართვა/დაძლევა	4.23	512	.502	.552
პოზიტიური განწყობის განვითარება	3.75	512	.506	.556

ხარისხობრივად, ბავშვის ადაპტაცია და ხასიათის ცვლილება, მშობლების მიერ, სხვა ფაქტორებზე მაღალი ხარისხის უკმაყოფილებით გამოიკვეთა (4 ქულაზე მაღალი მაჩვენებელი 5 ქულიან სკალაზე). უფრო მეტიც, დღიური რაციონისა და კვების მენიუსთან დაკავშირებული უკმაყოფილო მშობლების მაღალი რაოდენობრივი მაჩვენებლების მიუხედავად, ადაპტაციის პრობლემის დაძლევა დასახელდა, როგორც უფრო მწვავედ შეფასებული ფაქტორი.

ცხრილი 2. საბავშვო ბაღთან დაკავშირებული პრობლემების იდენტიფიცირება და ხარისხი				
	Mean	N	Std. Deviation	Variance
ბავშვის ხასიათის ცვლილებას	4.13	79	1.017	1.035
კვებასთან დაკავშირებულ პრობლემებს	3.98	132	1.041	1.084
ბავშვის საბავშვო ბაღთან ადაპტაციის პრობლემას	4.17	132	.929	.863
რუტინის მიჩვევის სირთულეებს	3.98	47	.967	.934
ბავშვსა და მასწავლებელს შორის კომუნიკაციის სირთულეს	3.79	14	1.251	1.566
არადამაკმაყოფილებელ სასკოლო მზაობის პროგრამას	3.71	7	1.254	1.571
ბავშვის ჯანმრთელობის პრობლემებს (ხშირი გაციება)	3.20	51	1.040	1.081
Total	2.93	511	1.060	1.124

რაც შეეხება, მშობლების რეკომენდაციებს სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების აღმზრდელ-პედაგოგებისადმი, ძირითადად, ხაზგასმულია ბავშვებთან ინდივიდუალური მიდგომის საჭიროებები და კომუნიკაციის ეფექტურობის ზრდის საკითხი, რაც ამ ტიპის მიდგომის დაბალი მაჩვენებლიდან გამომდინარეც აქტუალურია. ამასთან რეკომენდაციები მიმართულია სხვადასხვა აქტივობებისა და მეთოდოლოგიური მიდგომების დახვეწა-გაუმჯობესებასა და ინდივიდუალურ საჭიროებებზე მორგებით.

შესავალი

ბევრი მკვლევარი და მეცნიერი უსვამს ხაზს ემოციური კეთილდღეობის ფუნდამენტურ მნიშვნელობას ბავშვის განვითარებაში. ემოციური კეთილდღეობა მოიცავს უამრავ უნარს, მათ შორის ემოციების გაგებისა და რეგულირების, პოზიტიური და მნიშვნელოვანი ურთიერთობების დამყარების და ნეგატიურ ფაქტებთან ეფექტურად გამკლავების შესაძლებლობას. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ემოციური კეთილდღეობის გადამწყვეტი როლისა და ბავშვის განვითარების სხვადასხვა ასპექტზე, მათ შორის კოგნიტურ, სოციალურ და აკადემიურ განვითარებაზე, მისი გავლენის შესწავლა. სტატიაში განხილულია კომუნიკაციის მნიშვნელობა ბავშვის ემოციური კეთილდღეობისთვის და, შესაბამისად, განვითარების პოზიტიური კურსისთვის.

კომუნიკაცია, გულისხმობს ინფორმაციის, გრძნობების, აზრებისა და მნიშვნელობების გადაცემის პროცესს ინდივიდებსა თუ ჯგუფებს შორის სხვადასხვა საშუალებებით. იგი ადამიანის ერთ-ერთი ძირითადი მოთხოვნილება და სოციალური ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია. ბავშვებთან ეფექტური კომუნიკაციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ხელშეწყობა მათი განვითარების მახასიათებლების ცოდნაა. სამეცნიერო ლიტერატურაში კომუნიკაცია ფართო ფენომენია, რომელიც შესწავლილია სოციალურ, კულტურულ, ფსიქოლოგიურ და ტექნოლოგიურ კონტექსტში. კომუნიკაციის ფუნქციებს შორისაა თვითგამოხატვა, ინფორმაციის მიღება, შემცნება, დარწმუნება, ქცევის ფორმირება. კომუნიკაცია, რომელიც საბაზისო მოთხოვნილებაა საზოგადოების თითოეული წევრისთვის სოციალური სტრუქტურის ერთ-ერთი ძირითადი ელემენტია.⁴⁷

კომუნიკაციის უნარი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპეტენციაა, რომელიც ბავშვებს ადრეული ასაკიდანვე უნდა განუვითარდეთ. რაც გულისხმობს, საკუთარი გრძნობების, აზრების, ინფორმაციის გამოხატვისა და სხვების გაგების უნარს.⁴⁸

საზოგადოების ყველა სეგმენტისთვის საკომუნიკაციო განათლების მიწოდება და სწავლება მინიმუმამდე შეამცირებს კომუნიკაციის წარუმატებლობას და ხელს შეუწყობს სოციალური წესრიგის ჯანსაღ ფუნქციონირებას, ადამიანთა კეთილდღეობას და განვითარების დინამიკას.⁴⁹ რა თქმა უნდა, ეფექტური კომუნიკაციის ადრეული ასაკიდანვე წარმოებას, გაცილებით უკეთესი შედეგები მოაქვს, პიროვნების განვითარებისა და კეთილდღეობის თვალსაზრისით.

⁴⁷ Gordon T. 2017. Effective teaching education. California: Profil Kitap Publications.

⁴⁸ Gooden C. & Kearns, J. 2013. The importance of communication skills in young children. HDI Research Brief, Summer.

⁴⁹ Ding, K. & Li, H. 2023. Digital Addiction Intervention for Children and Adolescents: A Scoping Review. . Public Health <https://doi.org/10.3390/ijerph20064777>.

ბავშვთან კომუნიკაცია

ენას, ერთ-ერთ ძირითად მახასიათებელს, რომელიც განასხვავებს ადამიანს სხვა ცოცხალი არსებისგან, უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ადამიანის ცხოვრებაში. ენის განვითარებასთან ერთად ვითარდება საკომუნიკაციო უნარები, რაც დადებითად აისახება ინდივიდის სოციალურ განვითარებასა და ცხოვრებისეულ უნარებზე. ენა და მეტყველება, რომელიც ეხმარება ინდივიდებს დაამყარონ ჯანსაღი და დაბალანსებული ურთიერთობები საკუთარ თავთან და გარემოსთან, არის ინტერპერსონალური კომუნიკაციის ერთ-ერთი ყველაზე ფუნდამენტური ელემენტი.⁵⁰

ბავშვის ურთიერთქმედება გარემოსთან, სოციალიზაცია, თანაგრძნობა და მოვლენების ინტერპრეტაცია ხშირად ოჯახური განათლების ანარეკლია. ბავშვების ქცევა ეფუძნება მათ მიერ მიღებულ განათლებას, კულტურულ ღირებულებებს და კომუნიკაციას მათ გარემოცვასთან. ამიტომ ჯანსაღი კომუნიკაცია (ოჯახში, საბავშვო ბაღში, სკოლაში) მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ინდივიდის კომუნიკაციის უნარების განვითარებაში. ბავშვების მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებაზე მნიშვნელოვან გავლენას მათი ყოველდღიურ-სოციალური გამოცდილება ახდენს. ერთ-ერთი ყველაზე ღირებული ინფორმაციის წყარო, რაც შეიძლება, მოზარდებისა და მათი მოსაზრებების შესახებ დასკვნების გაკეთების საშუალებას იძლეოდეს, მათთან ეფექტური კომუნიკაცია და მათი გაგებაა. ყოველდღიური ინტერაქციული პროცესები ეხმარება ბავშვებს შეისწავლონ საკუთარი თავი და გარემო. მათი ასაკობრივი შესაძლებლობების ფარგლებში, მოზარდებს ეკისრებათ პასუხისმგებლობა ჯანსაღი და პოზიტიური ურთიერთობების დამყარებაზე.⁵¹ შესაბამისად, ბავშვის სათანადო განვითარებისთვის, უდიდესი მნიშვნელობა აქვს სახლში – ოჯახის წევრებსა და თანატოლებთან, საბავშვო ბაღსა და ეზოში კომუნიკაციის პროცესზე დაკვირვებასა და მის სრულყოფას.

კომუნიკაციის ელემენტები

კომუნიკაციის პროცესი უნდა ითვალისწინებდეს ბავშვების ჰოლისტურ ხედვას და მათი განვითარების საჭიროებებს. ბავშვობაში ეფექტური კომუნიკაცია მნიშვნელოვანია ინდივიდის ჯანსაღი ფსიქო-სოციალური განვითარებისთვის. მასწავლებლებისა და აღმზრდელების მხრიდან, ბავშვების განვითარების ეტაპებად ინდივიდუალურ მახასიათებლების შესაბამისი კომუნიკაციის სტრატეგიების გამოყენება, დაეხმარება მათ ჯანსაღი იდენტობისა და კომუნიკაციის უნარების განვითარებაში.⁵²

⁵⁰ Zolten, K. & Long, N. 2006. Parent/Child Communication. . Department of Pediatrics,

⁵¹ Nonis J. 2024. Effective Communication With Children- 5 Effective Ways. Douglas E. Nol.

⁵² Department for Education. 2022. The importance of children developing good communication skills. <https://help-for-early-years-providers.education.gov.uk/areas-of-learning/communication-and-language/interactions>.

ბავშვებთან ეფექტური კომუნიკაცია მოითხოვს მოთმინებას, გაგებას და შესაბამისი მიდგომების/მეთოდების გამოყენებას. ბავშვებთან ჯანსაღი კომუნიკაციის დასამყარებლად შეიძლება გამოყენებულ იქნას ისეთი სტრატეგიები, როგორიცაა თანაგრძნობა, აქტიური მოსმენა და წახალისებული ენა, რაც ხელს უწყობს ბავშვებს უფრო თავისუფლად გამოხატონ საკუთარი აზრები და ინტერესები, თავი იგრძნონ უსაფრთხოდ და მშვიდად საკომუნიკაციო გარემოში. კომუნიკაციის უნარი, ხელს უწყობს ოჯახში ჯანსაღ ურთიერთობებსაც. ემოციური კავშირების გაძლიერება, ენისა და კომუნიკაციის უნარების გაუმჯობესება, გრძნობებისა და აზრების გამოხატვა, სოციალური კომპეტენციების გაზრდა, პრობლემების გადაჭრის უნარების განვითარება და გარემოსთან ადაპტაცია ხელს უწყობს ეფექტური კომუნიკაციის უნარის ჩამოყალიბებას.⁵³

ღია საკომუნიკაციო არხების ჩამოყალიბება გადამწყვეტია ბავშვებთან ეფექტური კომუნიკაციისთვის რამდენიმე მნიშვნელოვანი მიზეზის გამო: უზრუნველყოფს ნდობას, ხელს უწყობს გამოხატვას, პრობლემის გადაჭრას, ემოციური ინტელექტის განვითარებას, პოზიტიური ატმოსფეროს შექმნას, იცავს გაუგებრობისგან, ასწავლის ეფექტური კომუნიკაციის უნარს, ხელს უწყობს უწყვეტი კომუნიკაციის შენარჩუნებას.⁵⁴

სხვადასხვა მკვლევართა და მეცნიერთა მოსაზრებებით, პრაქტიკოსებმა უნდა უზრუნველყონ ბავშვების წახალისება თავიანთი აზრებისა და შეხედულებების გამოსახატავად, ისეთი მეთოდების გამოყენებით, როგორიცაა თამაში, აქტივობაზე დაფუძნებული მუშაობა და შემოქმედებითი ხელოვნების გამოყენება. აქტივობაზე დაფუძნებული მუშაობა, თამაშების მრავალფეროვნება და ერთად გართობა წარმოადგენს ეფექტურ საშუალებას ბავშვსა და მასწავლებელს შორის ურთიერთობების გამყარებისთვის, მეგობრული ურთიერთობების ჩამოსაყალიბებლად. მნიშვნელოვანია, რომ უფროსებმა, განსაკუთრებით სკოლამდელი აღზრდის პედაგოგებმა, რომლებსაც უწევთ სხვადასხვა ინდივიდუალური საჭიროების ბავშვებთან ურთიერთობა, ბავშვებთან ურთიერთობისას გააცნობიერონ, რომ მცირე ასაკშიც შეუძლია ბავშვს მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანოს შეფასებაში, გადაწყვეტილების მიღებასა და დაგეგმვაში. ამასთან, ჰქონდეთ რეალისტური მოლოდინი ბავშვებთან ეფექტური კომუნიკაციისთვის და, რაც მთავარია, სათანადოდ გააცნობიერონ საკუთარი როლი ბავშვების პიროვნების ფორმირების პროცესში.

ეფექტური კომუნიკაციის მნიშვნელობა სკოლამდელ ასაკში

საგანმანათლებლო სისტემაში კომუნიკაციის ეფექტურობის სირთულეები, მკვლევრების აზრით, ნაწილობრივ განპირობებულია როგორც ობიექტური, ასევე სუბიექტური მიზეზებით. სკოლამდელ აღზრდაში ობიექტურ მიზეზებს მიეკუთვნება ჯგუფებში ბავშვების მრავალრიცხოვნება, თანამედროვე მეთოდების ათვისებისა და

⁵³ Stalker K . 2003. Communicating with Disabled Children. Adoption & Fostering 27 (1) 26-35 .

⁵⁴ Norburn A. 2013. Communicating Effectively with Children Under Five. Frontline briefing.

გამოყენების დაბალი მოტივაცია პედაგოგებში, გარკვეული თემების შინაარსში სირთულეების დაძლევის დაინტერესების დაბალი დონე, ბავშვებთან ინდივიდუალური მიდგომის შეზღუდული შესაძლებლობა (ჯგუფებში მრავალრიცხოვნების, სასწავლო პროგრამების შესაბამისობის, პედაგოგთა კვალიფიკაციის ან კომპეტენციის ხარისხის გამო) და ა. შ. სუბიექტური მიზეზები დაკავშირებულია მასწავლებლის კომუნიკაციურ ქცევასთან, ბავშვებთან ურთიერთობის დროის გონივრულად განაწილების უნართან და ამასთან, მშობლებისთვის ინდივიდუალური შეფასების მექანიზმებისა თუ მიდგომის ცოდნა/უნართან, ოჯახურ წიგნიერებასთან, რამაც შეიძლება გავლენა მოახდინოს გაზიარებული ინფორმაციის გაგებაზე, მშობლების ფსიქოლოგიურ ან სოციალურ მდგომარეობასთან, რაც ზოგ შემთხვევაში განაპირობებს, ურთიერთობის ცვალებადობას/არასტაბილურობას და ა.შ. ამ თვალსაზრისით, ეფექტური კომუნიკაციის სწავლება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გზაა, რომელიც, განათლების მკვლევართა აზრით, დაეხმარება საგანმანათლებლო ინსტიტუციების წარმომადგენლებს იგრძნონ კმაყოფილება, წარმატება ჯგუფებში და ხელს შეუწყობს სკოლამდელი აღზრდის მასწავლებლებში კომუნიკაციური კომპეტენციის ჩამოყალიბებას.⁵⁵

სკოლამდელი აღზრდის პროცესში მნიშვნელოვანი როლი აქვს მშობლების მონაწილეობას. სკოლამდელი დაწესებულება არის ადგილი, სადაც ბავშვები იღებენ სოციალიზაციის პირველ გამოცდილებას და ვითარებიან როგორც ინტელექტუალურად, ასევე ემოციურად, იძენენ სოციალურ გამოცდილებას. ბავშვების ოპტიმალური განვითარებისა და კეთილდღეობის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია მშობლებსა და მასწავლებლებს შორის თანამშრომლობა, რაც აქტიური კომუნიკაციით მიიღწევა. მშობლებს უნდა მიეწოდოთ ინფორმაცია გარდა ბავშვის ფსიქოლოგიური მდგომარეობისა და უნარების შესახებ, ასევე ბავშვებში შფოთვის შემცირებისა და ყოველდღიურ აქტივობებში ჩართულობის, ახალ გარემოსა და ადამიანებთან ადაპტაციის/შეჩვევის ხელშეწყობისთვის.⁵⁶

რეგულარული და ღია კომუნიკაცია აძლიერებს კავშირს მშობლებსა თუ აღზრდელსა და ბავშვებს შორის. როდესაც მცირეწლოვნები გრძნობენ, რომ მათ უსმენენ და ესმით მათი, უფრო მკაფიოდ გამოხატავენ დახმარებისა და მხარდაჭერის საჭიროებას.⁵⁷ ეს კავშირი აუცილებელია ბავშვის ემოციური კეთილდღეობისა და საერთო განვითარებისთვის. ღია კომუნიკაცია ეხმარება ბავშვებს ემოციური ინტელექტის განვითარებაში, რაც საშუალებას აძლევს მათ ამოიცნონ, გაიგონ და გამოხატონ თავიანთი ემოციები.

⁵⁵ Holland S., 2010. Power, Agency and Participatory Agendas: A critical exploration of young people's engagement in participative qualitative research. *Childhood* 17 (3).

⁵⁶ Holland S., 2010. Power, Agency and Participatory Agendas: A critical exploration of young people's engagement in participative qualitative research. *Childhood* 17 (3).

⁵⁷ Lunenburg, F.C. 2010. Emotional Intelligence as an Essential Factor for the Successful Management and Financial Administration of Projects and Programs. NY: American Journal Scientific Research.

დასკვნა

კვლევის შედეგებიდან ჩანს, რომ ბავშვის პიროვნული და ფსიქო-სოციალური ფაქტორების გაუმჯობესებისთვის, დადებით მექანიზმებად მიიჩნევა სკოლამდელი აღზრდის მეთოდების მრავალფეროვნება, რაც ძირითადად, კონკრეტული ინდივიდებისთვის ოპტიმალური მეთოდის/მიდგომის მორგებას გულისხმობს. ამასთან, მშობლებს მნიშვნელოვნად მიაჩნიათ საბავშვო ბაღში უსაფრთხოების სტანდარტების სრულყოფა, მშობლებთან აქტიური კომუნიკაცია და კლასგარეშე აქტივობების მრავალფეროვნება. გამოკითხული მშობლების მეათედის მოსაზრებით, ბავშვის სოციალური განვითარებისთვის მეთოდებისა და კონკრეტული გზების შერჩევა საბავშვო ბაღის კომპეტენციაა და მათ რეკომენდაციებს მხოლოდ დამატებითი რჩევის სახე შეიძლება ჰქონდეს. მნიშვნელოვანია, სკოლამდელი აღზრდის საგანმანათლებლო პროგრამა კომპლექსურად მოიცავდეს ბავშვის სოციალური განვითარების ყველა კომპონენტის გაძლიერებისთვის საჭირო აქტივობებს, და რაც მთავარია, ინფორმაცია და საჭიროებები რეგულარულად ზიარდებოდეს მშობლებთან.

კვლევამ ასევე გამოკვეთა, რომ ჯანსაღი და ეფექტური კომუნიკაციის მნიშვნელოვანი ფაქტორებია სოციალური კომპეტენციის ძირითადი ფუნქციების განვითარება სკოლამდელი აღზრდის პედაგოგებში; სოციალური ორიენტაციის შესახებ ინფორმირება და საგანმანათლებლო საქმიანობები პედაგოგებთან; ბავშვის ადაპტაციის შესახებ ინფორმაციის გაზიარების მექანიზმების შემუშავება; ზოგადი სოციალური და პირადი გამოცდილების ინტეგრაცია; კომუნიკაციური და ვერბალური კომპეტენციის განვითარება ძირითად აქტორებში; სოციალური და ფსიქოლოგიური კომპეტენცია და ინტერპერსონალური ორიენტაციის საკითხების განვითარებისთვის ფსიქოლოგთა ჩართულობა და, რაც მთავარია, მოტივაციური, მათ შორის, ყურადღების, ზრუნვის, დახმარების გამოვლინებებისთვის ხელშეწყობა ღირეულების მხრიდან.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Department for Education. 2022. *The importance of children developing good communication skills*. <https://help-for-early-years-providers.education.gov.uk/areas-of-learning/communication-and-language/interactions>.
2. Ding, K. & Li, H. 2023. *Digital Addiction Intervention for Children and*
3. Gooden, C. & Kearns, J. 2013. *The importance of communication skills in young children*. HDI Research Brief, Summer.
4. Gordon T. 2017. *Effective teaching education*. California: Profil Kitap Publications.
5. Holland S. 2010. *Power, Agency and Participatory Agendas: A critical exploration of young people's engagement in participative qualitative research*. *Childhood* 17 (3).

6. Lunenburg, F.C. 2010. *Emotional Intelligence as an Essential Factor for the Successful Management and Financial Administration of Projects and Programs*. NY: American Journal of Scientific Research.
7. Nonis J. 2024. *Effective Communication With Children- 5 Effective Ways*. Douglas E. Nol.
8. Norburn A. 2013. *Communicating Effectively with Children Under Five*. Frontline briefing.
9. Stalker K 2003. *Communicating with Disabled Children*. Adoption & Fostering 27 (1) 26-35.
10. Zolten, K. & Long, N. 2006. *Parent/Child Communication*. Department of Pediatrics, University of Arkansas for Medical Sciences Artwork by Scott Snider: <http://www.parentinged.org/handouts/communication-parent%20to%20child.pdf> [Access date: 12.02.2025]